

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

3.1 อุปกรณ์และโปรแกรม

3.1.1 ฮาร์ดแวร์ (Hardware)

3.1.1.1 เครื่องคอมพิวเตอร์

3.1.2 ซอฟต์แวร์ (Software)

3.1.2.1 Microsoft Windows 10 64 bit

3.1.2.2 Django Framework

3.1.2.3 Bootstrap Framework

3.1.2.4 phpMyAdmin

3.1.2.5 โปรแกรม Xampp

3.1.2.6 โปรแกรม Visual Studio Code

3.2 วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินงานเพื่อให้สามารถสร้างโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตเพื่อใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจในการลงทะเบียนเรียนและวางแผนการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 เพื่อให้ได้มาซึ่งระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้จัดทำได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

3.2.1 ทำความเข้าใจปัญหา

3.2.2 ศึกษาข้อมูลและความเป็นไปได้

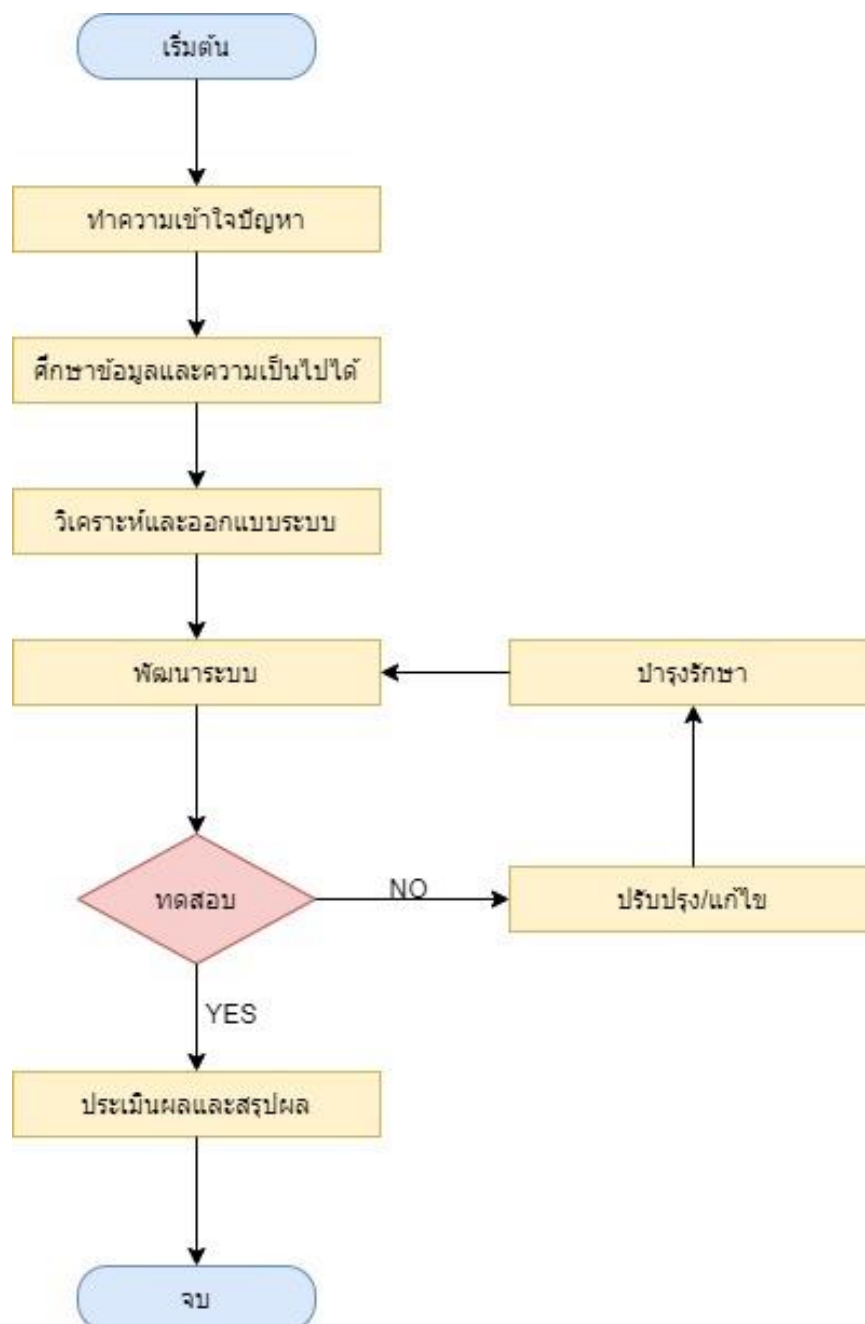
3.3.3 การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

3.3.4 การพัฒนาระบบ

3.3.5 การปรับปรุง

3.3.6 การบำรุงรักษา

3.3.7 การประเมินผลและสรุปผล

ภาพที่ 3-1 Flowchart การดำเนินงาน

3.2.1 ทำความเข้าใจปัญหา

โปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตนี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้จัดทำได้ตระหนักถึงปัญหาในการตัดสินใจลงทะเบียนเรียนและการวางแผนการเรียนของนิสิต เนื่องจากขาดระบบในการจัดการวางแผนการเรียน ซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียนและจบการศึกษาไม่ได้ตามกำหนด จึงต้องมีโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตมาช่วยแก้ปัญหา โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่มีดังต่อไปนี้

3.2.1.1 นิสิตไม่มีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตร

3.2.1.2 นิสิตมีปัญหาในการเลือกลงวิชาที่มีตัวต่อและวิชาที่ควรลงก่อนหลัง

3.2.1.3 ปัญหาในการเลือกลงวิชาแกนและวิชากลุ่มสาระต่าง ๆ

3.2.1.4 ความไม่เข้าใจในคำอธิบายรายวิชา คำอธิบายรายวิชาของบางวิชาไม่สามารถทำให้นิสิตเข้าใจอย่างครบถ้วนได้ว่าวิชานั้นจริง ๆ แล้วเรียนเกี่ยวกับอะไร

3.2.1.5 นิสิตแต่ละคนมีความถนัดและความสนใจต่างกัน จึงควรมีทางเลือกในการลงวิชาเลือกที่หลากหลาย

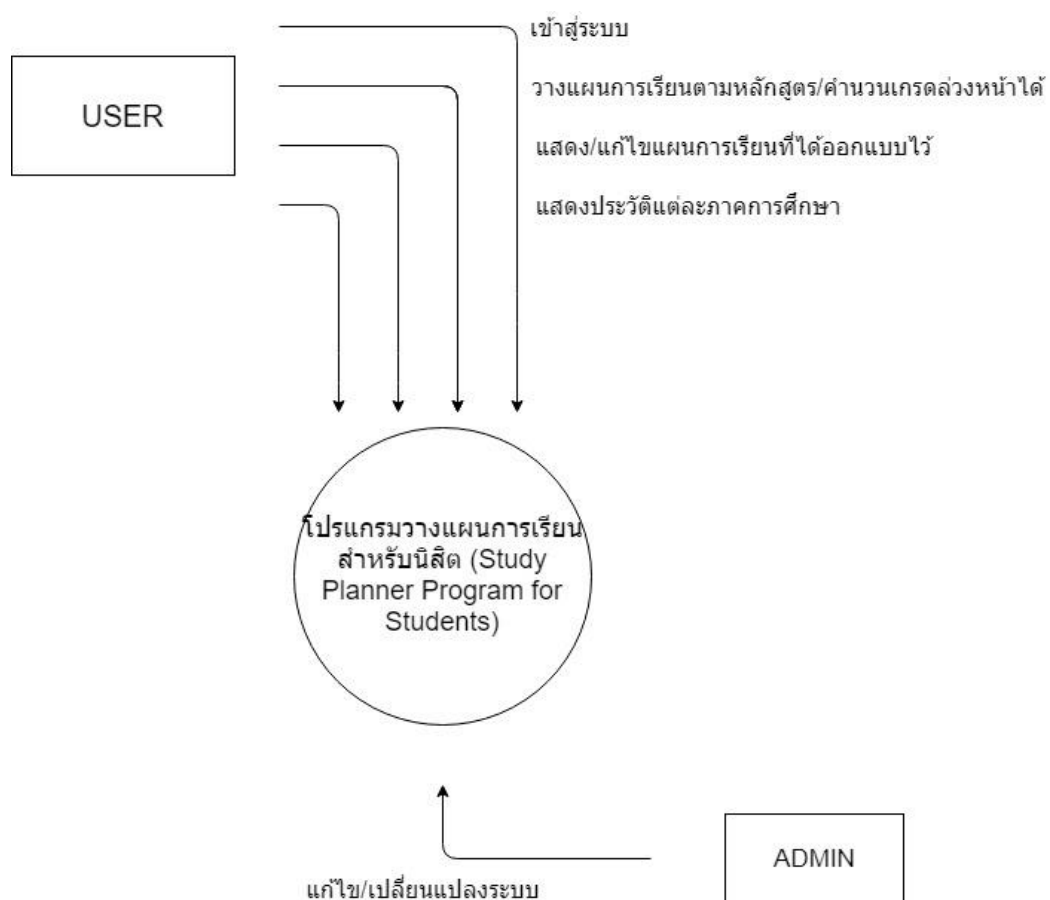
3.2.2 ศึกษาข้อมูลและความเป็นไปได้

เนื่องจากปัจจุบันนี้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มความสะดวกสบายและเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ก็เป็นองค์กรที่สนับสนุนอินเทอร์เน็ตไวไฟฟรีสำหรับนิสิต ดังนั้นการเลือกทำเป็นเว็บแอปพลิเคชันที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ตจึงเป็นทางเลือกที่ครอบคลุมกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นนิสิต พัฒนาโดยใช้ ภาษา Python Django Framework และระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL

3.2.3 การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

3.2.3.1 แผนภาพบริบท (Context Diagram)

ผู้จัดทำได้ใช้แผนภาพบริบทในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ โดยจุดประสงค์หลักของแผนภาพบริบทคือ แสดงสิ่งแวดล้อมของระบบ โดยสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า มีการโต้ตอบกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบในส่วนใดบ้าง และแสดงรายละเอียดงานภายในระบบว่ามีรายละเอียดการทำงานอย่างไร โดยแสดงในภาพ

ภาพที่ 3-2 แผนภาพบริบทของโปรแกรมวางแผนการเรียนรู้สำหรับนิสิต

3.2.3.2 แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagram)

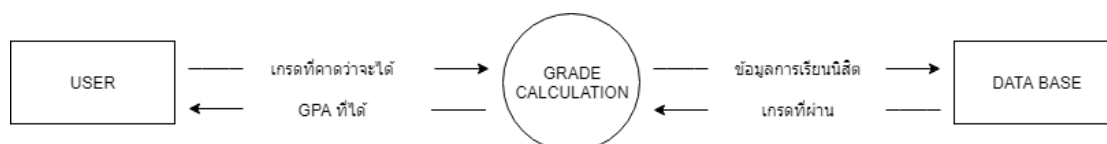
แผนภาพกระแสข้อมูลแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของการทำงานของโปรแกรมวางแผนการเรียนรู้สำหรับนิสิต

ภาพที่ 3-3 แผนภาพแสดงการเข้าสู่ระบบ

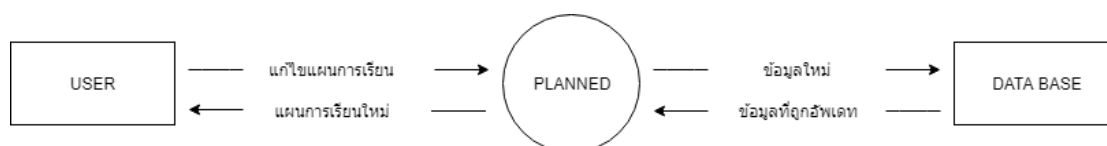
ภาพที่ 3-4 แผนภาพแสดงการเข้าสู่ประวัติการเรียนรู้

ภาพที่ 3-5 แผนภาพแสดงการคำนวณเกรดที่คาดว่าจะได้

ภาพที่ 3-6 แผนภาพแสดงการสร้างแผนการเรียนรู้

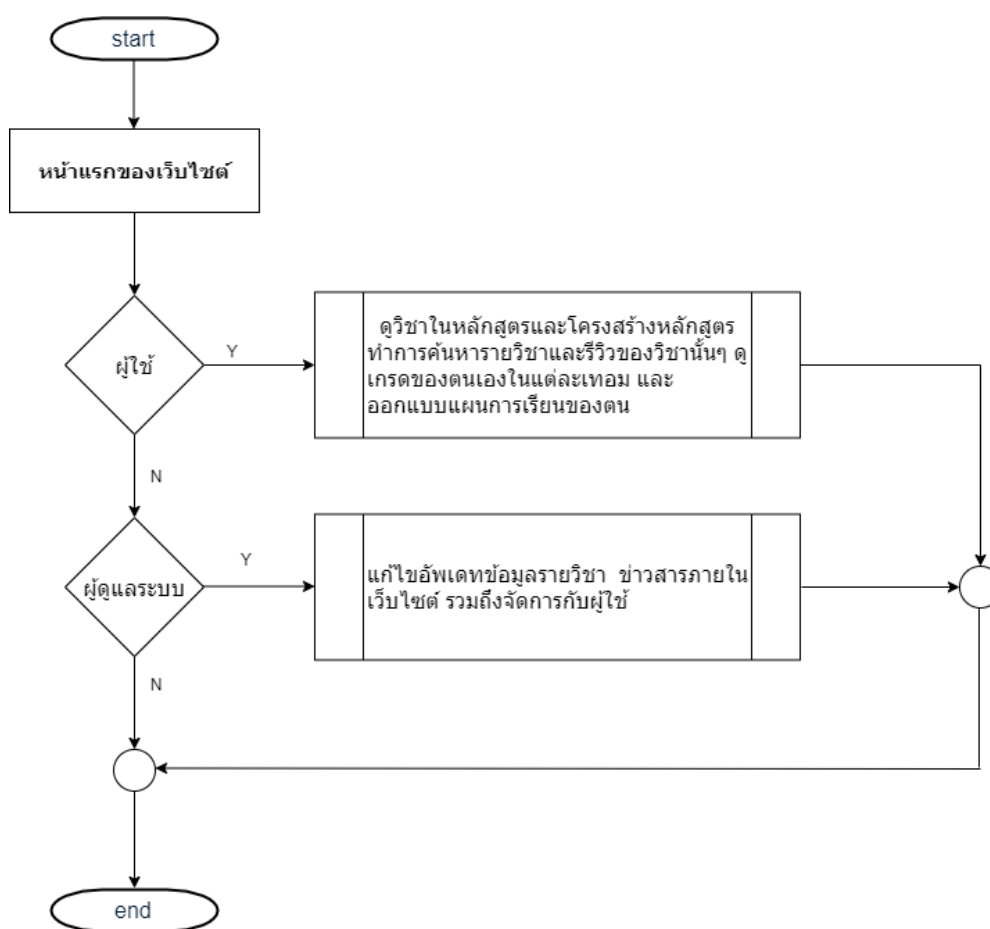
ภาพที่ 3-7 แผนภาพแสดงการแก้ไขแผนการเรียนรู้

3.2.3.3 แผนภาพแสดงการทำงาน (Flowchart)

ผู้จัดทำได้ใช้แผนภาพแสดงการทำงานและความสัมพันธ์ของโปรแกรมวางแผนการเรียนรู้สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ระหว่างผู้ใช้งานและระบบ โดยจุดประสงค์หลักของแผนภาพแสดงการทำงาน คือ แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการทำงานเมื่อผู้ใช้งานได้เข้าสู่ระบบไปจนถึงการตัดสินใจกระทำต่าง ๆ ในระบบ การโต้ตอบกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ และแสดงการทำงานภายในระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ แผนภาพแสดงการทำงานของระบบโดยรวม แผนภาพการทำงานของผู้ใช้และแผนภาพการทำงานของผู้ดูแลระบบ

3.2.3.3.1 แผนภาพแสดงการทำงานของระบบโดยรวม

แผนภาพแสดงการทำงานของระบบโดยรวมเป็นแผนภาพแสดงการทำงานและโครงสร้างโดยรวมของระบบของโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตทั้งหมด ดังภาพที่ 3-8

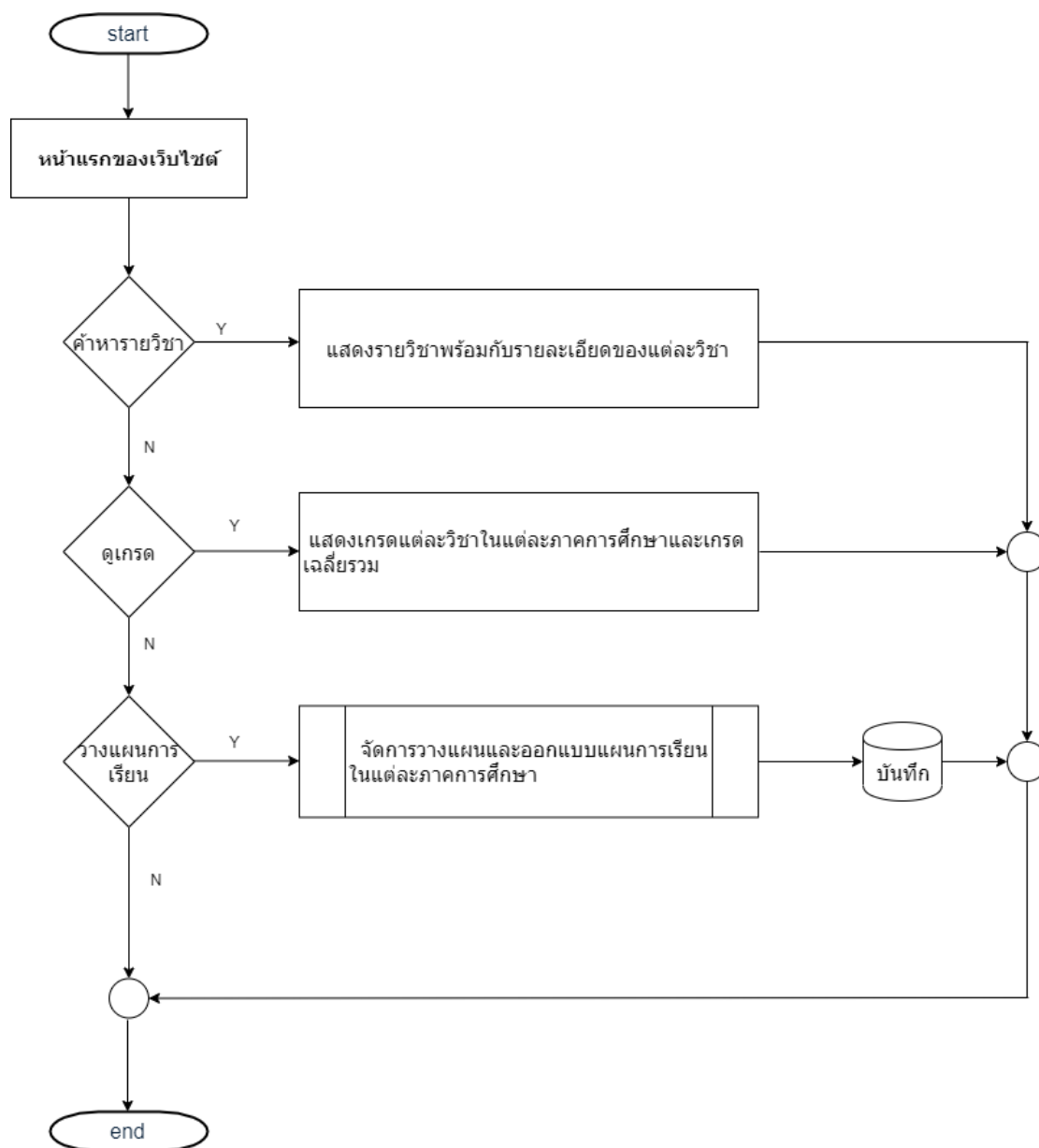

ภาพที่ 3-8 แผนภาพการทำงานของระบบทั้งหมดในโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิต

3.2.3.3.2 แผนภาพการทำงานของผู้ใช้

ผู้ใช้งาน (User) หรือนิสิตที่เข้าสู่ระบบเพื่อใช้งานและวาง

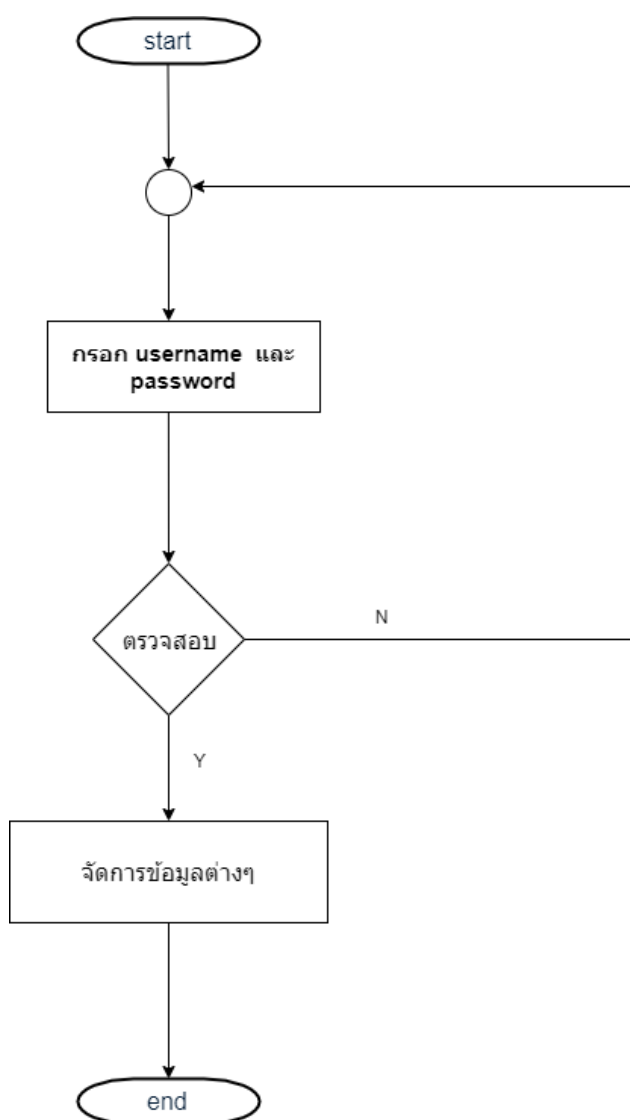
แผนการเรียนรู้ ดังภาพที่ 3-9

ภาพที่ 3-9 แผนภาพการทำงานของผู้ใช้ในระบบวางแผนการเรียนรู้สำหรับนิสิต

3.2.3.3.3 แผนภาพการทำงานของผู้ดูแลระบบ

ผู้ดูแลระบบ (Administrator) มีหน้าที่จัดการข้อมูลต่าง ๆ ในระบบ ได้แก่ ข้อมูลผู้ใช้ ข้อมูลการเข้าใช้ การแสดงความคิดเห็นในส่วนของบอร์ดแสดงความคิดเห็น โดยสามารถทำการแก้ไขข้อมูล ดูแลรักษา ปรับปรุงระบบเป็นต้น เพื่อให้ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 3-10

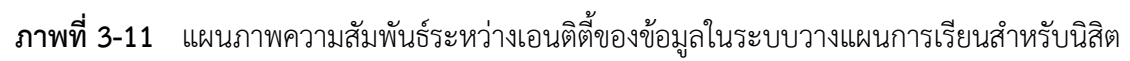
ภาพที่ 3-10 แผนภาพการทำงานของผู้ดูแลระบบของโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิต

3.2.3.4 การออกแบบฐานข้อมูล

ในการออกแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมศึกษาและวิเคราะห์ระบบงาน มาทำการกำหนดโครงสร้างของระบบฐานข้อมูล เพื่อกำหนดตารางในการจัดเก็บข้อมูล รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างของฐานข้อมูลให้ถูกต้องตามทฤษฎีขั้นตอนของการออกแบบระบบฐานข้อมูล โดยครอบคลุมถึงความต้องการของโปรแกรมวางแผนการเรียนรู้สำหรับนิสิต

จากนั้นจึงนำเสนอโครงสร้างของระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการออกแบบโดยอาศัยแบบจำลองข้อมูล (Data model) และแสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลด้วยแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างเอนทิตี (Entity-Relationship Diagram: ER Diagram) ซึ่งเป็นการนำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในฐานข้อมูลที่ได้ออกแบบ และแสดงความสัมพันธ์ของตารางข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 3-11

3.2.3.5 การกำหนดรายละเอียดของตารางข้อมูล

การกำหนดรายละเอียดของตารางข้อมูลมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเอาโครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลในฐานข้อมูลที่ได้มาดำเนินการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปแบบของโครงสร้างที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างฐานข้อมูลของระบบได้ โดยต้องคำนึงถึงโครงสร้างและรูปแบบการทำงานของโปรแกรมฐานข้อมูลที่ใช้ด้วย

จากโครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบ ทำให้สามารถกำหนดรายละเอียดของข้อมูลในฐานข้อมูลของโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิต และเขียนเป็นพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary) โดยสามารถแบ่งออกเป็นตารางที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลส่วนต่าง ๆ ได้ดังตารางที่ 3-1 ถึง 3-5

ตารางที่ 3-1 พจนานุกรมข้อมูลของนิสิต

ลำดับ	ชื่อข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คำอธิบาย	หมายเหตุ
1	STUDENT_ID	varchar	15	รหัสนิสิต	
2	NAME	varchar	100	ชื่อ	
3	SURNAME	varchar	100	นามสกุล	
4	PASSWORD	varchar	50	รหัสผ่าน	
5	YEAR	integer	4	ปีที่เข้าศึกษา	
6	GPA	float	(3,2)	เกรดเฉลี่ย	
7	EMAIL	varchar	100	อีเมล	
8	TOTAL_CREDIT	integer	3	จำนวนหน่วยกิตรวม	

ตารางที่ 3-2 พจนานุกรมข้อมูลเจ้าหน้าที่

ลำดับ	ชื่อข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คำอธิบาย	หมายเหตุ
1	ADMIN_ID	integer	4	รหัสผู้ดูแลระบบ	PK
2	USERNAME	varchar	50	ชื่อล็อกอิน	
3	PASSWORD	varchar	50	รหัสผ่าน	

ตารางที่ 3-3 พจนานุกรมข้อมูลรายวิชา

ลำดับ	ชื่อข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คำอธิบาย	หมายเหตุ
1	SUBJECT_ID	varchar	8	รหัสวิชา	PK
2	NAME_TH	varchar	100	ชื่อวิชาภาษาไทย	
3	NAME_EN	varchar	100	ชื่อวิชาภาษาอังกฤษ	
3	DETAIL	varchar	MAX	รายละเอียดวิชา	
4	CREDIT	integer	1	จำนวนเครดิต	

ตารางที่ 3-4 พจนานุกรมข้อมูลการวางแผนการเรียน

ลำดับ	ชื่อข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คำอธิบาย	หมายเหตุ
1	PLAN_ID	integer	10	รหัสแผนการเรียน	PK
2	STUDENT_ID	varchar	15	รหัสนิสิต	FK
3	YEAR	integer	4	ปีการศึกษา	
4	Semester	integer	1	ภาคการศึกษา	
5	GPS	float	(3,2)	เกรดเฉลี่ย	
6	No	integer	1	ลำดับที่	
7	TOTAL_CREDIT	integer	3	จำนวนหน่วยกิตรวม	
8	Remark	varchar	MAX	หมายเหตุ	

ตารางที่ 3-5 พจนานุกรมข้อมูลรายละเอียดของนิสิต

ลำดับ	ชื่อข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ขนาด	คำอธิบาย	หมายเหตุ
1	PLAN_ID	integer	10	รหัสแผนการเรียน	PK
2	SUBJECT_ID	varchar	8	รหัสวิชา	PK
3	Grade	varchar	1	เกรดรายวิชา	

3.3.4 การพัฒนาระบบ

จากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ทำให้ทราบถึงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบ โดยในแต่ละขั้นตอนเป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถออกแบบกระบวนการทำงานของระบบได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือได้แก่ภาษา python Django Framework เป็นหลักในการพัฒนาระบบร่วมกับระบบฐานข้อมูล MySQL ซึ่งจะใช้เป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลของระบบ การวิเคราะห์ การออกแบบส่วนติดต่อระหว่างผู้ใช้งานกับระบบ สามารถแบ่งขั้นตอนในการพัฒนาระบบได้เป็น 4 ส่วนดังนี้

3.3.4.1 ระบบฐานข้อมูล การสร้างฐานข้อมูลโดยใช้ MySQL ตามที่ได้ทำการออกแบบไว้

3.3.4.2 ระบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้งาน เป็นการพัฒนาโปรแกรมในส่วนการติดต่อกับผู้ใช้งาน (Graphic User Interface: GUI) ทำการออกแบบหน้าจอให้เหมาะสมกับการใช้งานผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์ โดยทำการสร้างหน้าจอตามที่ได้ออกแบบไว้

3.3.4.3 ระบบควบคุมการทำงาน ดำเนินการพัฒนาระบบส่วนการควบคุมการทำงานในลักษณะ Web-Based Application สำหรับการบริหารจัดการข้อมูลด้วยภาษา Python

3.3.4.4 การทดสอบระบบ เป็นการตรวจสอบข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการพัฒนาโปรแกรม โดยแบ่งการทดสอบระบบได้ดังนี้

3.3.4.4.1 การทดสอบในแต่ละส่วน (Unit Testing) เป็นการทดสอบโปรแกรมในแต่ละส่วนตามโมดูลต่าง ๆ ที่พัฒนาไว้ โดยผู้จัดทำเป็นผู้ตรวจสอบเอง

3.3.4.4.2 การทดสอบทั้งระบบ (System Testing) เป็นกระบวนการทดสอบระบบตั้งแต่เริ่มต้นโปรแกรมจนถึงได้ผลลัพธ์ออกมา เพื่อทำการตรวจสอบหาข้อผิดพลาดและนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

3.3.5 การปรับปรุง

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำข้อผิดพลาดจากกระบวนการทดสอบมาวิเคราะห์และแก้ไขเพื่อให้ได้ระบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้จัดทำเป็นผู้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาและข้อผิดพลาดเหล่านั้น

3.3.6 การบำรุงรักษา

การบำรุงรักษาได้แก่ การแก้ไขโปรแกรมหลังการใช้งานและหลังจากการทดสอบระบบ ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ โดยการบำรุงรักษานั้นเป็นหน้าที่ของผู้จัดทำ

3.3.7 การประเมินผลและสรุปผล

การประเมินผลเป็นกระบวนการสุดท้ายในการจัดทำโครงการครั้งนี้ เมื่อโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร หลักสูตรปี 2560 ได้ทำการพัฒนาจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้จัดทำจะทำการประเมินความพึงพอใจของระบบที่พัฒนาจนเสร็จแล้วโดยทำการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการและขอบเขตของโครงการว่าโปรแกรมวางแผนการเรียนสำหรับนิสิตนี้มีความสามารถตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ แล้วทำการสรุปผลการประเมินโปรแกรมที่ได้ทำการพัฒนาขึ้นว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด